

Хашев Вадим Георгійович
к.ю.н., доц., доцент кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Одним із пріоритетних завдань кримінально-виконавчої політики держави є запобігання злочинності в місцях позбавлення волі. Оскільки, незважаючи на загальне зниження кількості засуджених, які відбувають покарання в установах Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВСУ), рівень злочинності серед засуджених та осіб узятих під варту суттєвих покращень не зазнав.

Так, станом на 1 січня 2017 р., у сфері управління ДКВСУ перебувало 148 установ виконання покарань (далі – УВП) та слідчих ізоляторів (далі – СІЗО), розташованих на території, що контролюється українською владою, в яких утримувалось 60399 осіб, а станом на 1 січня 2016 р. – 69997 осіб. Тобто за рік чисельність засуджених у місцях позбавлення волі зменшилась на 9598 осіб, або на 13,71 % [1]. А станом на 1 листопада 2017 р. в 148 УВП та СІЗО трималось усього 58,6 тис. осіб. У тому числі у СІЗО – 19,4 тис., у виправних колоніях 37,2 тис., у виправних центрах – 1822 особи та у виховних колоніях – 162 особи [2].

При чому, за офіційною інформацією Міністерства юстиції України, протягом I півріччя 2017 р. в УВП та СІЗО засудженими та особами, взятими під варту, вчинено 196 злочинів проти 158 за аналогічний період 2016 р., або на 24 % більше [3, с.1].

Станом на 31 жовтня 2017 р., у порівнянні з аналогічним періодом 2016 р., кількість злочинів зросла на 25% : 310 проти 248. Якщо розглядати структуру злочинності в УВП та СІЗО, то найбільше, при порівнянні у відсотках, зросла кількість: умисних вбивств (ст.115 КК) – на 500% (з 1 до 6); крадіжок (ст.185 КК) – на 400% (з 1 до 5); умисних тяжких тілесних ушкоджень (ст.121 КК) – на 300% (з 2 до 6); дій, що дезорганізують роботу виправних установ (ст.392 КК) – на 150% (з 2 до 5); ухилень від відбування покарання (ст.390 КК України) – на 87,9% (з 33 до 62), погроз або насильства щодо працівників УВП (ст.ст. 342, 345 КК України) – на 38,5 % (з 13 до 18) та злочинів у сфері обігу наркотичних засобів (ст.ст. 307, 309 КК України) – на 20,7 % (з 82 до 99) [4].

Тому загалом коефіцієнт злочинності в цілому по ДКВСУ зріс на 28,89% (з 4,11 до 5,29 у розрахунку на 1 тис. осіб) [4].

Крім того, станом на 31 жовтня 2017 р., зусиллями оперативних підрозділів УВП та СІЗО попереджено вчинення засудженими та особами взятими під варту 3152 злочинів, в тому числі: не допущено вбивств, захоплення заручників та інших резонансних злочинів. При чому, за аналогічний період 2016 р. було попереджено 3235 злочинів [3;4].

Разом з тим, внаслідок слабкої організації профілактичної роботи та належного документування протиправних дій засуджених з боку керівництва окремих міжрегіональних управлінь з питань виконання кримінальних пока-

рань та пробації Міністерства юстиції України призводить до значного погіршення оперативної обстановки в УВП та СІЗО.

Наприклад, продовжує залишатись складним становище у Київському СІЗО, де засуджені негативної спрямованості активно розповсюджують «злодійські звичаї та традиції», вільно пересуваються по території режимних корпусів, мають в користуванні велику кількість заборонених предметів, вживають спиртні напої та інше. Окремо слід зазначити, що на стан оперативної обстановки у зазначеній установі за сприянням адміністрації здійснюється значний негативний вплив з боку кримінальних авторитетів з волі. Так, у червні 2017 р. один із «злодіїв у законі» з дозволу керівництва установи на автомобілі завіз на територію зони, що охороняється, цигарки, чай та продукти харчування [3, с.11].

А в окремих УВП Південно-Східного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань та пробації Міністерства юстиції України набуло системного характеру надання заохочень та застосування різного роду пільг до засуджених негативної спрямованості і осіб, які перебувають на оперативно-профілактичному обліку. Так,

- у Селідівській виправній колонії (№82) надавались заохочення засудженому С., який перебував на оперативно-профілактичному обліку як засуджений за вбивство на замовлення та вважався так званим «смотрящим» за установою;

- у Солонянській виправній колонії (№21) внаслідок надання заохочень засудженому Г., який перебував на оперативно-профілактичному обліку як лідер злочинного середовища та прираховував себе до «смотрящих», останнього було переведено до Ігреського виправного центру (№133). Маючи заохочення, зазначений засуджений звернувся з клопотанням до суду щодо розгляду питання про його умовно-дострокове звільнення, яке в травні 2017 р. суд задовольнив та засудженого Г. було умовно-достроково звільнено з вищевказаного виправного центру.

Послаблення в УВП та СІЗО вимогливості до засуджених та осіб, узятих під варту, позначилось на формуванні агресії останніх щодо персоналу [3, с.11-12]. Що підтверджують вищенаведені дані про зростання кількості погроз або насильства щодо працівників УВП (ст.ст. 342, 345 КК України) на 38,5 %.

Також, слід зазначити, що в окремих установах через низький рівень організації роботи щодо попередження спроб доставки заборонених предметів, засуджені мають змогу використовувати засоби мобільного зв'язку, за допомогою яких не тільки організують доставку заборонених предметів, а і вчиняють нові злочини [3, с.17].

Серед великої кількості причин та умов, що сприяли вчиненню злочинів засудженими та особами, взятими під варту керівництво ДКВСУ цілком правильно називає, зокрема, такі як:

- слабка оперативна обізнаність про негативні явища та процеси, що відбуваються у середовищі засуджених та осіб, узятих під варту;

- безвідповідальне ставлення керівництва УВП щодо виконання та дотримання вимог законів України та інших нормативно-правових актів в частині забезпечення порядку відбування та виконання покарання (режиму) засудженими та персоналом установ;

- незадовільна організація взаємодії відповідних підрозділів та служб УВП та СІЗО у проведенні попереджувально-профілактичної роботи [3, с.18-19].

Думається, одним із шляхів ефективної реалізації державної політики у сфері запобігання злочинам в УВП має стати оперативне та якісне підвищення рівня правової підготовки персоналу ДКВСУ, оскільки її недостатній рівень сприяє появі вищезазначених причин та умов вчинення злочинів засудженими та особами, взятими під варту.

В наш час спостерігається тенденція широкого поширення та впровадження тестових технологій у навчальний процес. Адже тестування в сучасних умовах є одним з найбільш дієвих та об'єктивних засобів діагностики й оцінювання навчальних досягнень осіб, які навчаються, оскільки неможливо досягти значних знань без відповідного контролю за ходом їх здобуття, без відповідної корегувальної діяльності.

Слово «тест» походить з англійської мови і в перекладі означає «випробування, перевірна робота, завдання стандартної форми, яке застосовується з метою визначення розумового розвитку, спеціальних здібностей та інших якостей особи». Перевага тестів порівняно з усним опитуванням або письмовими відповідями на теоретичні питання полягає насамперед у спрощенні та суттєвому прискоренні процесу перевірки й мінімізації суб'єктивізму під час оцінювання з боку викладачів [5, с. 3].

Проте, як правильно зазначають С.Ф. Денисов та В.Г. Павлов, що «після ухвалення нового Кримінально-виконавчого кодексу України видано певну кількість підручників та посібників з кримінально-виконавчого права, але довідкових видань, практикумів, в тому числі й тестів спостерігається явно недостатньо» [6, с. 8]. Тому щоб хоча б частково закрити цю прогалину вищевказані автори дуже вчасно видали навчальний посібник «Збірник тестів для контрольної перевірки знань курсантів, студентів та слухачів з курсу «Кримінально-виконавче право». – Чернігів: Акад. ДПтС, 2017. – 352 с.

Використання даного збірника тестів у навчальному процесі допоможе, на думку його авторів, тому хто вивчає кримінально-виконавче право «закріпити та поглибити рівень засвоєних теоретичних знань самостійно, відповідаючи на питання для самоконтролю, а головне навчитися вільно орієнтуватися у кримінально-виконавчому законодавстві та підзаконних нормативно-правових актах, правильно тлумачити та застосовувати норми кримінально-виконавчого права у процесі своєї практичної діяльності» [6, с.8].

Як підсумок зазначимо, що ми вбачаємо призначення розгляданого збірника тестів у його використанні не тільки і не стільки як знаряддя контролю за підготовкою курсантів та слухачів, за засвоєнням ними навчального матеріалу з навчального курсу «Кримінально-виконавче право», а й як засобу стимулювання практичних працівників ДКВСУ до постійного моніторингу рівня власних знань, щоб правильно застосовувати їх у своїй діяльності, зокрема, і для запобігання злочинності в установах виконання покарань.

1. Уголовно-исполнительная система Украины в 2016 году — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrprison.org.ua/expert/1485844155>

2. Лист Міністерства юстиції України від 29.11.2017 №46543/33008-0-33-17/23

3. Про стан злочинності серед засуджених та осіб, узятих під варту, в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах за I півріччя 2017 року та заходи щодо його поліпшення. Лист Міністерства юстиції України від 31.07.2017 №7908/23/31-17. 21 с.

4. Зведені дані про стан злочинності в установах виконання покарань та слідчих ізо-

ляторам ДКВС України станом на 31 жовтня 2017 року. Додаток 2 до Листа Міністерства юстиції України від 29.11.2017 №46543/33008-0-33-17/23

5. Збірник тестових завдань для самостійної роботи та для підготовки до практичних занять з дисципліни «Правознавство» (для студентів денної і заочної форм навчання) / Укл. А.І. Кубах. Харків: ХНАМГ, 2009. 144 с.

6. Денисов С.Ф., Павлов В.Г. Збірник тестів для контрольної перевірки знань курсантів, студентів та слухачів з курсу «Кримінально-виконавче право». Чернігів: Акад. ДПтС, 2017. 352 с.

Хорошун Олександр Віталійович

к.ю.н., доцент кафедри
адміністративного і кримінального права
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В РОЗРІЗІ ПОДОЛАННЯ ПРАВОВИХ ЧИННИКІВ

Корупція є однією з найактуальніших проблем сучасності. Деякі дослідники взагалі вважають, що корупція стала основною проблемою кінця ХХ та початку ХХІ століть.

Корумповані відносини витісняють правові, етичні відносини між людьми, із аномалії можуть перетворюватися у норму поведінки [1].

Корупція (від лат. *corrumpere* — псувати) — протиправна діяльність, яка полягає у використанні службовими особами їх прав і посадових можливостей для особистого збагачення; підкупність і продажність громадських і політичних діячів.

В тлумачному словнику зазначається, що корупція – це використання посадовою особою свого службового становища з метою особистого збагачення [2].

Законодавець, приймаючи Закон України «Про запобігання корупції» (далі Закон), дає своє тлумачення таким поняттям як корупція та корупційне правопорушення. Відповідно до абзацу 5, ч. 1, ст. 1 Закону, *корупційне правопорушення* – це діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 розглядаємого Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність. В абзаці 6, ч. 1, ст. 1 Закону, зазначається, що *корупція* – це використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 розглядаємого Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 даного Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [3].

Корупція є наслідком як загальних, так і специфічних процесів детермінації цього соціального явища. Останні переважно пов'язані з державною (чи іншою) службою [4, с. 135].

Перш ніж розглядати заходи до попередження корупційної злочинності нам